

AIAI: AI – Autorstwo i interpretacja

Pojawienie się najnowszej generacji narzędzi sztucznej inteligencji (AI) – takich jak ChatGPT wykorzystywany do generowania tekstu czy Midjourney wykorzystywane do tworzenia obrazów – prowokuje pytania dotyczące statusu wytworzonych w ten sposób dzieł. W naszym projekcie jesteśmy zainteresowani w szczególności dwoma z nich: kogo należy nazwać autorką pracy wygenerowanej przez AI, a także czy interpretowanie takich prac w taki sam sposób, w jaki interpretujemy teksty i obrazy wytworzone przez ludzi, ma jakikolwiek sens. Aby odpowiedzieć na te pytania, łączymy teoretyczny namysł zakorzeniony w teorii literatury oraz filozofii autorstwa z metodami badań socjologicznych.

W XX wieku w filozofii oraz teorii literatury i sztuki opracowano wiele nowych metod interpretacji. W tradycyjnie rozumianej hermeneutyce celem było zrozumienie „co autor chce powiedzieć” – to podejście wciąż stanowi podstawę licznych licealnych wypracowań, ale rzadko uważane jest za użyteczne przez dzisiejsze badaczki. Współczesnym interpretacjom przyświeca często cel, by dowiedzieć się o dziele więcej niż mógł o nim wiedzieć autor – by poznać ideologiczne podstawy jego sądów, kulturowe przesady, które nieświadomie reprodukowałam, oraz inne siły, które doprowadziły do tego, że napisał (lub namalował) dane dzieło. Niekiedy interpretacja w ogóle rezygnuje z poszukiwania znaczenia dzieła, skupiając się na jego wartości pragmatycznej, pytając „co możemy z nim zrobić?”. W rzeczy samej, w latach sześćdziesiątych XX wieku filozofowie ogłosili „śmierć autora”, twierdząc tym samym, że jest on nieistotny dla interpretacji. Chcemy zapytać, co się dzieje, kiedy na tak przygotowany teren teoretyczny wkracza generatywna sztuczna inteligencja. Co tak naprawdę robimy, kiedy interpretujemy jej „dzieła”? Kto powinien być uznany za ich „autora” i – biorąc pod rozwagę, że badaczki wydają się radzić sobie dobrze bez tego pojęcia – czy naprawdę jesteśmy przygotowani do namysłu nad dziełami faktycznie „bezautorskimi”? I wreszcie – a jest to pytanie, o którym teoretycy często zapominają – jak same autorki zapatrują się na tę nową sytuację?

Poszukiwanie odpowiedzi na te pytania będzie się odbywało w trzech fazach. W pierwszej ocenimy potencjał już istniejących teorii autorstwa i interpretacji do odpowiedzi na wyzwanie stawiane przez generatywną sztuczną inteligencję. Opierając się na uzyskanych w ten sposób teoretycznych danych, w drugiej fazie (1) przeprowadzimy wywiady z artystkami i pisarzami, którzy już wykorzystują AI w swojej twórczości, skupiając się na ich doświadczeniu autorstwa; (2) przeprowadzimy też badania empiryczne, w których osoby badane będą tworzyć i współtworzyć własne prace z pomocą AI, a następnie odpowiadać na pytania dotyczące ich doświadczenia autorstwa.

Celem ostatniej fazy projektu będzie połączenie wiedzy uzyskanej z teoretycznej i empirycznej części badań, by opracować nowy sposób rozumienia problemów autorstwa i interpretacji prac wygenerowanych za pomocą sztucznej inteligencji. Efekty naszej pracy będą przydatne dla szeregu innych dyscyplin, od dziedziny praw autorskich, w której gorąco debatuje się na temat autorstwa, po wiele dyscyplin humanistycznych (od studiów nad literaturą do teorii sztuki), wykorzystujących różnorodne metody interpretacji i wymagające istnienia dobrych, fundamentalnych teorii autorstwa i interpretacji.